

**ቃል ፕረዚደንት ኢሰያስ አፈወርቂ
አብ መኻፊቲ ወግዓዊ ጽምብል በዓል ናጽነት**

ዝኸበርኩንን ዝኸበርኩምን!

ፈለግ፡ ንህዝቢ ኤርትራ አብ ውሽጥን ወጻኢን፡ የሃና ንመበል 31 ዓመት ናጽነት እናበልኩ፡ ንመሰናድኦቲ በዓል አበርክቶ ዝገበሩ ኩሎም፡ ልዑል ምስጋና።

ከምኡ'ውን፡ ንኹሎም ፈተውትን የሃና ዝበሉን፡ ምስጋና!

ዝኸበርኩንን ዝኸበርኩምን

አብዚ አብ ዓለምን ጎደቦናን ግክታተሎ ዘሎና ነውጻዊ ምዕባለታት፡ መበል 31 ዓመት ናጽነትና፡ ናታ ፍሉይ ቃና አለዋ። አብዛ ፍልይቲ ዓመት'ዚአ፡ ሕድሪ ናጽነትናን ልዑላዊነትን ምእንቲ ከነዕዝዝ፡ ብዝሓለፈን ህሉውን ይኹን ንመጻኢ፡ በቲ ሓደ ኢድ፡ ብዓለምን ብዞባናን ደረጃታት'ውን፡ ትግልን ሎምን ብዝረኣናዮ፡ ንጽባሕ እንታይ ክንጽበ ከምንክእልን፡ ንሓዋሩ ኸአ፡ እንታይ ክንዓምም / ክንገብር ከምዘሎናን፡ በቲ ኻልእ፡ ሰገጥ ኢልካ ምሕሳብ ዝሓትትዮ።

አብ 1941፡ ድሕሪ ምክታም 2ይ ዓለማዊ ኩናት፡ ናጽነትን ልዑላዊነትን ኤርትራ፡ ባህርያዊ መስመሩ ሓዙ ከይብገስ፡ ብናይ ሽዑ ሓያላን ስለዝተግግተ፡ ድሌት ህዝቢ ኤርትራ

ንናጽነት፡ ከም ተቃውሞዮ፡ ፋልማይ ሰረት ከንጽፍ ጀሚሩ። ንኤርትራ አዕኒኻ ብምልሓቅ፡ ን"እስትራቴጂያዊ" ዝበሃል ረብሓታት'ቶም ሓያላን ከም እተገልግል ንምግባር፡ መሳርዕ ኤርትራውያን ብምስምስ ሃይማኖታት በታቲንካ ንምስናፍ ዝተሃቀነ ፖለቲካዊ ውዲት፡ ንፖለቲካዊ ንቕሓት ኤርትራውያን ክብክቡ ኣቢሉ፡ ንፖለቲካዊ ቃልስታቶምን ኣወዳድብኦምን ኣማዕቢሉ፡ ንመሰረት ናጽነትን ልዑላውነትን፡ ኣዕሚቕዮ ነዲቕ። ነቲ ዓይነታዊ ሞመንቱም እናዛየደ ዝማዕበለ ፖለቲካዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ፡ ብሓይልታት ዕብለላ ዝተሓርየ ወተሃደራዊ ጭፍለቻ ኸኣ፡ ንዕጥቃዊ መኸተን ተቃውሞን ህዝቢ ኤርትራ ወሊዱ፡ ንመንደቕ ናጽነት ናብ ዝሓየለ ብራኽ ሓፍ ኣቢልዎዮ። ህዝቢ ኤርትራ፡ ኣብ ጉዕዞ ዕጥቃዊ መኸተ ንናጽነት፡ ብግዳማውያን ውሽጣውያን ጎዛዘይቲ ሓይልታት፡ ምረሻን ናህርንቲ ጉዕዞ ንምጉታት፡ ዝተኻየደ ሽርሕታት ምክፍፋል እናመከተ፡ መሳርዕ እናወደበ፡ ውህደቱ እናኸልዐ፡ ንመሰረት ህንጻ ናጽነት፡ ዝያዳ ኣበሪኹን ኣደልዲሉንዮ። ብዲናሚካዊ መስርሕ ብዝማዕበለ ንቕሓትን፡ ማዕሪ ማዕሪኡ ዝወርጸጸ ውዳብን ሓድነትን ከኣ፡ ዕጥቃዊ መኸተ ህዝቢ ኤርትራ፡ ንኹሉ መሰናኸላት በናጢሱ፡ ከቢድ መስዋእቲ ኸፊሉ፡ ድሕሪ 50 ዓመታት ንዝረጋገጸ ናጽነት፡ ሕጋዊ ልዑላውነት ኣልቢሰዎ።

ኣብዚ ሓጺር ዝመስል ናይ 50 ዓመታት መስርሕ (1941-1991)፡ ብመጠን ናይቲ ዝተቐሰመ ትምህርትን ተመክሮን፡ ብዓይነት ናይቲ ኣወዳድባን ምዕባልኡን፡ ብዝኸሰከሶ ባህሊ ጽንዓትን መኸተን፡ ብዝመመሮ ህዝባዊ ስኒትን ውህደትን፡ ... ምስ ግዝፊ ናይቲ ተጸብኦ ኣዛሚድካ፡ ኣብ ናይ ሓደ ህዝብን ሃገርን፡ ምኻንን ዘይምኻንን ሕቶ ኪርኣ እንክሎ፡ ናይ ወለዶታት ዘገምታዊ ምስግጋር (transformation) ዝዓመመ ሰውራዮ ነይሩ። ናይዚ ሎሚ ከም ልሙድ ነብዕሎ ዘሎና ዕዙዝ ናጽነት ሕመረት ከኣ፡ ውህሉል ምህርትን ስርዓተ — ክብርታትን ናይቲ ዲናሚካዊ ፖለቲካውን ማሕበራውን ባህላውን መስርሕ 50 ዓመታት'ዮ።

ዝኸበርኩንን ዝኸበርኩምን

ሓይልታት ገብት- ዓብልል ግን ፡ ድሕሪ 1991'ወን፡ ህዝቢ ኤርትራ ሃገራዊ ህንጻቱ ከሰላስል ፡ዕድል ኪህቡዎ ኣይመረጹን። ኣብዚ ዝሓለፈ 31ዓመታት ፡ ህንጻት ሃገር ንምጉታትን ንምቕዳይን ፡ ከምቲ ድሕሪ 1941፡ ኣብ ቁጠባዊ ሰረትን ትሕተ-ቕርጺን ኤርትራ ኣንቂዶም ዘካየዱዎ ዕንወት ፡ መሰረት መገጦትን ዘይብሉ ዶባዊ ቅልወላዎት/ ግጭታት ብምስዋር ፡ ብኡ ምስላጥ ምስ ኣበዮም፡ ብጠቕነ ” ሽበራዊ” ክሲታት ፡ ኪኖ ጠቕነን ምስይጣንን ፡ በይናዊን ዘይሕጋዊ እገዳ (2009-2018) ምስግዳድ፡ ቀጸሊ ድሕነታዊ፡ ሸርሒታት ምክያድ ፡ትማል-ትምሊ' ውን፡ ከም “መደበሲ” ናይ ዝተፈጸመልና ቅሉዕ መጥቃዕቲ፡ “ዳግማይ እገዳ” ኪብይኑ ኣይሓነኹን።

አብ ርእሰ'ቲ 50 ዓመታት፡ እዚ ዝሓለፈ ናይ 30ዓመታት ተጻብኦ ተወሲኹዎ ፡ዝያዳ ትምህርቲን ተመክሮን ተቐሲመሉ ፡ ናጽነት ሃገርን ክብሪ ልዑላዊነት ሃገራዊ ህንጻትን ተመላሊኡ፡ አብ ወሽጢ ዓ.ዓ. 80 ዓመታዊ፡ ገጽ-ብገጽ እናተዋህለለ ዝተነድቀ ስራሕን ክብሪታትን፡ ትርጉም ዝተደርፀ ናጽነትናን ልዑላዊነትናን። ዘየቋርጽ ዳይናሚካዊ ዕብዩቱ ኸኣ፡ ዘላቂ ሕድሪን ሓላፍነትን ወለዶታት'ዩ።

ዝኸበርኩንን ዝኸበርኩምን

ሕጂ ግዜ ዘምጽኦ ዘይኩን፡ ሓርነታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ፡ ምስ ህዝቢታታት ምሕዝነት ምምስራትን ምድልዳልን ምምልላእን፡ ካብ ነዊሕ ጉዕዞኡ፡ ከም ሰረተ-እምነት ዝመክትሉ ሕቶ'ዩ። ምሕዝነት ሓርነታዊ ቃልሲ ህዝቢታት ኪኖ ናጽነት'ውን፡ ንናይ ወለዶታት ሓባራዊ ምምልላእን ዕብዩንትን ራህዋን፡ ጥጡሕ ሃዋሁ ንምውዳድ ዝዓለመ፡ ዘይውንዘፍ ሕርያ'ዩ። ናይ ዝኸነ ሃገር ናጽነትን ልዑላውነትን ውሑስ ዝኸውን፡ ብኡ ኣቢሉ ኸኣ ዘላቂ ዕብዩት ዝረጋገጽ፡ ብሓድሕዳዊ ምምልላእ፡ ሃገራትን ህዝቢታታትን ምስ ዝድገፍ'ዩ። አብ ኣፍሪቃ ብሕልፊ፡ እቲ ምሕዝነትን ምምልላእን፡ ናቱ ፍሉይ ኣገዳስነት ኣለዎ። አብ ዓለም ከም ኣዝዩ ዝተዋሰነ (Marginalized) ክፍለ-ዓለም፡ ምስ ብተዛማዲ ብዝሒ እናነሃረ ዝኸይድ 1.2 ቢልዮን ህዝቢ፡ ህዝቢታትን ሃገራትን ኣፍሪቃ፡ ናጽነቶምን ልዑላውነቶምን ኪኖ ምሕላው፡ ዞባዊን ክፍለ-ዞባውን ጥምረታት እናነደቁ ኪጎዳዙ፡ ግድነት'ምበር ሕርያ ኣይኮነን። ስለዚ ኸኣ'ዩ፡ አብዚ ዝሓለፈ ሰላሳ ዓመታት፡ መንግስቲ ኤርትራ፡ ንዘላቂ ሓባራዊ ቁጠባዊ ዕብዩትን፡ ንርግኣትን ምምካት ሽበራን ጸረ-ድሕነታዊ ሽርሕታትን፡ ንዞባዊ ጥምረት ከይተሓለለ ዝሰርሐ። ብሰንኪ መሰናኸላት ኣጀንዳታት ዕብለላ ኪዕወት ኣይኸኣል'ምበር፡ ዘይውንዘፍ ድርዒ ናጽነትን ልዑላዊነትን ህዝብታት ስለዝኸነ፡ ምስ ወሁብ ዓለማዊ ክስተታት ተዛማዱ፡ ብዝሃየለ ኪስርሓሉ ዝግባእ ጉዳይ'ዩ።

ዝኸበርኩንን ዝኸበርኩምን

በጋጣሚ ኩነታትን ግዜን፡ እዋን ናጽነትና አብ 1991፡ ምስ ምክታም ዝሓል ኩናት'ዩ ተረኺቡ። ነቲ ምክታም ዘሰዓቡ፡ ዓለማውያን ዞባውያንን ጠንቅታት/ ምዕባለታት፡ ዝርዝራቶም ብዙሕ'ኳ እንተኸነ፡ አብ መደምደምታ፡ እቲ ክስተት፡ ናይ ሓደ ዘይሰርሐ መዋእል ወይ ዝፈሸለ ዓለማዊ ስርዓት መርኣያ ዝውሰድ'ዩ ነይሩ። እቲ ሕቶ ግን፡ ድሕሪ ምክታም ዝሓል ኩናት፡ እንታይ ተረኸበ? ሕጂን፡ ንመጻኢን'ከ?

ድሕሪ 1991፡ በቶም አብቲ “ምዕራብ” ዝበሃል፡ ብኣሜሪካ ዝምራሕ ቍጽሪ (ንህዝቢታት ምዕራብ ይኹን ንህዝቢ ኣሜሪካ ዘይውክል) ናይ ውሑዳት፡ ሓይሊ ዕብለላ፡ ኣዝዩ ሓደነኛ ዝኸነ ሓሳባት'ዩ ኪፍልፍል ጀሚሩ። እዞም በሃራት (Elite) ዕብለላ፡ ምክታም ዝሓል ኩናት፡ ከም “ታሪኻዊ ዕድል” ጌሮም ስለዝወሰድዎ፡ ድሕሪ ውድቀት ሱብዮት-ነበር. . .

ደጊም፡ ነዚ ዝመጽእ መዋእል፡ ዓለም ናትና'ያ! ብኹሉ ዓይነት ጸብለልትነታት ዝዳረገና ሓይሊ ኣይኪህሉንዩ! . .ወይ፡ ክህሉ የብሉን! ዓለም ኣብ ናይ ጽልዋ ከባቢታት ከፋፊልና፡ ብመልሕቓት ከነመሓድራ ኢና! . .ዝዓይነቱ ሕሳባት እናማዕበሉ፡ ነታ ሽዑ ከም ቀዳመይቲ መወዳድርቲ ዝሰግኡዎ ናብያ “ምድራት” (containment)፡ ከም ሓደ ካብ ገፊሕ እስትራተጂኦም፡ ኪነጥፉሉ ጀሚርዎ። ብስልቲ ደረጃ፡ እተን “መደረቲ” ዝትጥቕሙለን ሃገራት፡ ንደባት ናብያ ቀረባ ዝኾና፡ ናይ ምብራቕ ኤውሮጳ ሃገራት'የን ኮይነን።

እቲ ሓሳብ፡ ካብ ምእዋጅ ኩናት ዝፍለ ሕርያ ኣይነበረን። ከም ሓደገኛ ኣበጋግሳኡ ኸኣ፡ ሓደገኛ ኩነታት ፈጠሩ። እዚ ሕጂ ኣብ ኡክራይን ንክታተሎ ዘሎና ምዕባለታት ከኣ፡ መቐጻልታምበር፡ ሃንደበት ኣይኾነን። ኡክራይን ዝህባን፡ ግዳይን ምስምስን ጥራይ'ዩ።

ኣብዚ ዝሓለፈ፡ ናይ 30 ዓመታት ህቀና ድረታ፡ እቲ ፖሊሲን ውጥናቱን ኣይተዓወተን። ተቓውሞታት ንስርዓተ — ጫካ (ብኣሕጽሮት. . መንዘዕ፡ ተኣታቶ፡ ሃድድ፡ ኣንጥጥ፡ ኣጣቕሱ፡ ጠቅን፡ ቅጻዕ፡ ኣግድ፡ ውረር፡. . ኣህጉራዊ ሕጊ ርገጽ፡ ብመስል ሰባት ተዋራዘ፡ . . . ዝሕላገታቱ ስርዓተ-ጫካ) በሃራት ዕብላላ እናዓበየ መጸኡ። ናይ ናብያ “ስግኣት” ጥራይ ዘይኮነ፡ ናይ ካልኣት ስግኣታት'ውን ቦሎኽ ኢሉ። እቲ ዘይተዓወተ ፍልስፍናዊ ትምኒት፡ መልክዓትን ምስምሳትን እናቐየረ ኣብ ዝተፈላለዩ ዞባታት ዓለም፡ ነውጺን ቊጠባዊ ቅልውላዎትን (ብቐንዱ፡ ዘይርትዓዊ ምቕርሖ ሃብቲን እቶተን) ኣኸቲሉ። በሃራት ዕብላላ፡ ኣብ ናብያ ኣይተሓጽሩን። ቻይና ንምድራት'ውን፡ ብመገዲ ታይዋንን ሆንግ-ኮንግን ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ እስያ ብገፊሖ፡ ዝተፈላለዩ ኪዳናት ኪህንድሱን ከናቐሩቱን፡ ከካይድዎ ዝጸንሑ ህቀናታት፡ ካብቲ ናይ ናብያ ድረታ ዝተፈልዩ ኣይኾነን። ሓደነኛነቱ፡ ካብቲ ናይ ናብያ ተዘይዓብዩ ኣይንእስንዩ። በሃራት ዕብላላ፡ ዝፍጽሙዎ ጌጋታት፡ ክንዲ ዝእርሙ፡ ብመልሰ-ግብራዊ ጭንቀትን ስሕታን-ቅመራን (miscalculation)

ስለ ዝድረኸውን፡ አመታት አካይዳኦም ከኸትሉ ዝኸእል ሳዕቤናት ምግማቱ፡ ዘሸግር አይኾነን።

ዝኸበርክንን ዝኸበርኩምን

ምስ ክብ ኢሉ፡ ብሓጺር ዝተገልጸ ዞባውን ዓለማውን ክስተታት፡ ርዝነት ሕድሪ ናጽነትናን ልዑላውነትናን፡ ርዱእን ምኽራር ዘይሓትትንዮ። ነቲ ሕመረቱ ጽኑዕ ዝኾነ ስርዓት-ክብርታትና እናደራዕናን እናሐየልናን፡ ናይ ሃገራዊ ህንጻት ተልእኾታትና ኣብ ኩሉ ልምዓታዊ ግንባራት፡ ብዝሓየለ ኣነጣጢፍና፡ ብድሆታትና፡ ብጽንዓትን ውሕልነትን መኪትና፡ ናብ ዝበረኸ ጽፍሒ ዕብየት ክንድይብ ከአ፡ ቀዳምነት ቀዳምነታትን፡ እዋናዊ ሕርያንዮ።

ዞባዊ ርግኣትን፡ ምትሕብባርን ምምልላእን ዕብየት፡ ናይ ናጸን ልዑላውያንን፡ ህዝብታትን ሃገራትን፡ መጣምርቲ (integral ኣካል) ሃገራዊ ህንጻትና ስለዝኾነ፡ ምስናይቲ ንዜጋታትና ኅደቦና፡ ብዝተፈላለዩ ምስምሳት፡ ብጸብብቲ ቁልቁላዊ ምትፍናናት (vertical polarization) ንምፍንጣሕን ንምስናፍን ዝካየድ፡ ቅሉዕን ስቱርን ኣዕናዊ ኣጀንዳታት፡ ሓባራዊ መኸተና፡ ብዝሓየለን ብዝሰፍሐን፡ ክንሰርሓሉ መድረኻዊ ግቡእዮ።

ምእንቲ ቅሳነት ራህዋን ህዝብታት ዓለም፡ ዝሓለፈ መዋእላት ዝሓል ኩናትን፡ ዓንዳሪ እንኩቐጽራዊ ህቀናታትን፡ ዓቢ ታሪኻዊ ትምህርቲ ሓዲጉ ስለዘለ፡ በንጻር ሕግታት ጫካ፡ ናይ ህዝብታትን ሃገራትን፡ ናጽነትን ልዑላውነትን ዘይገሃሰሉ፡ ኣህጉራዊ ሕግታት ዝኸብረሉ፡ ምትእትታዎትን ዘይሕጋዊ በይናዊ ብድዑታት ዘብቅዓሉ፡ ዓለማዊ ርትዓዊ ምቕርሖ ሃብትን እቶትን ዝውደነሉ፡ ናይ ምትሕብባርን ምምልላእን ዝምድናታት ዝሰፍነሉ፡ ዓለማዊ ኩነታት ንምምጻእ፡ ምስ ኩሎም ህዝብታት፡ ብዘይኣፈላላይ ክነጥፍ፡ መቐጸልታ ናይ ሃገራውን ዞባውን ክፍለ-ዓለማዊ ግዴታናዮ።

ናጻ ሕርያናን ንያትናን ንሱዮ!

ምስ ምንዮት ጥሉል ክራማት!

ዝኸርን ሓበንን፡ ነቶም ሕድሪ ናጽነትናን ልዑላውነትናን ዘረከቡና ሰማእታት!

ዓወት ንሓፋሽ!